

清代史料
噶爾準初編

莊吉發譯註

文史哲出版社
印行

清代準噶爾史料
初編

莊吉發譯註

文史哲出版社
印行

清代準噶爾史料初編

譯註者：莊吉

出版者：文史哲出版社

登記證字號：行政院新聞局局版臺業字〇七五五號

發行所：文史哲出版社

印刷者：文史哲出版社

臺北市羅斯福路一段七十二巷四號
臺北市郵政信箱七十九號
郵政劃撥儲金帳戶一六九九五號
電話三五二一〇二八八

定價：新臺幣一二〇元

中華民國六十六年九月初版

究必印翻。有所權版

序

準噶爾一詞，其原意為左翼。據西方史家鄧比（*Ch. Denby*）稱西元第七世紀時，天山北路伊里河流域為突厥族所據。旋分裂為兩半，東部稱為準噶爾（*Jungar*），西部稱為波棱噶爾（*Borongar*）（註一）。蒙古勢力興起後，成吉思汗將伊里河流域分封其次子察哈台，察哈台即在伊里河岸之阿力麻里城（*Almalik*）設立汗帳（註二）。元朝覆亡後，伊里河流域為厄魯特（*ület*）四部即：綽羅斯、杜爾伯特、和碩特、土爾扈特所分據，習稱四衛拉特，實即四部聯盟，而以綽羅斯部為聯盟首領，世代承襲汗位。其後綽羅斯恃強凌弱，土爾扈特與之不睦，率衆遠徙伏爾迦河，另以土爾扈特所屬輝特別為一部，仍稱四衛拉特，清代文書統稱之為厄魯特。禮親王昭樞稱準噶爾本係元朝太尉，也速之後，以元網不整，遁居於伊里邊遠地方。雍正七年（一七二九）二月，清世宗頒諭云：「準噶爾一部落，原係元朝之臣僕，其始祖曰額森，森之子托渾，漸至大員，因擾亂元之宗族，離間蒙古，恐獲重罪，遂背負元朝之恩，逃匿於西北邊遠之處。元末，又煽誘匪類，結成黨與，遂自稱準噶爾。」（註三）清聖祖康熙十二年（一六七三），噶爾丹（*g'aldan*）繼承準噶爾汗位。康熙十七年（一六七八），噶爾丹率兵入侵天山南路，據去喀什噶爾部長，另建白山回部傀儡政權。塔什干及中亞諸城多置於其統治之下。

。康熙十八年（一六七九），達賴喇嘛加噶爾丹封號爲「博硕克圖汗」。其勢力復向東發展，屢侵喀爾喀。康熙三十五年（一六九六），清聖祖御駕親征，遠涉朔漠。國立故宮博物院出版之宮中檔康熙朝奏摺第八、九兩輯，係康熙年間之滿文諭旨、奏摺、咨文、供詞及清單等，其中有關清朝征討準噶爾之文書，件數甚夥，史料價值極高。清初纂修聖祖實錄、平定朔漠方略及起居註冊等，即據當時諭摺等文書摘譯而成。惟潤飾刪略甚多，間有部分諭摺，實錄館、方略館等未經譯漢。本書即選譯部分諭摺，並參考起居註冊，略作補充，俾有助於清初史事之探討。爲便於查閱，特據諭摺原文輯錄重鈔，將年月日期移置於各件之首，逐件注出羅馬拼音，標明單字意義，然後譯成漢文，滿漢對照，其疏漏之處，尚望方家不吝教正。本書譯漢初稿，承神田信夫先生、松村潤先生、岡田英弘先生分別訂正，並蒙胡格金台先生審閱潤飾，無任銘感。付梓期間，由蔡淵梁君協助校對，特此一併致謝。

中華民國六十六年九月一日

莊吉發識

（註一）Ch. Denby, Jr: "The Chinese Conquest of Songaria."
p. 166. 1891.

（註二）清高宗平定準噶爾後，改伊里爲伊犁，以寓華庭掃穴之意。

（註三）清世宗實錄，卷七八，頁一五。二月癸巳，上諭。

滿洲字母表

共通字母

母音字

	獨立	語頭	語中	語尾
a	ㅏ	ㅏ	ㅓ	ㅗ
e	ㅓ	ㅓ	ㅓ	ㅓ
i	ㅣ	ㅣ	ㅓ	ㅓ
o	ㅗ	ㅗ	ㅓ	ㅓ
u	ㅜ	ㅜ	ㅓ	ㅓ
ü	ㅡ	ㅡ	ㅓ	ㅓ

l	ㅓ	ㅓ	ㅓ	ㅓ
m	ㅓ	ㅓ	ㅓ	ㅓ
c	ㅓ	ㅓ	ㅓ	ㅓ
j	ㅓ	ㅓ	ㅓ	ㅓ
y	ㅓ	ㅓ	ㅓ	ㅓ
r	ㅓ	ㅓ	ㅓ	ㅓ
f	ㅓ (a, e)	ㅓ (i, o, u)	ㅓ (a, e)	ㅓ (a, e)
w	ㅓ (a, e)	ㅓ (a, e)	ㅓ (a, e)	ㅓ (a, e)
ng	ㅓ	ㅓ	ㅓ	ㅓ

子音字

	語頭	語中	語尾
n	ㄴ	ㄴ	ㄴ
k	ㅋ (a, o, ü)	ㅋ	ㅋ
	ㅋ (e, i, u)	ㅋ	ㅋ
g	ㄱ (a, o, ü)	ㄱ	ㄱ
	ㄱ (e, i, u)	ㄱ	ㄱ
h	ㅎ (a, o, ü)	ㅎ	ㅎ
	ㅎ (e, i, u)	ㅎ	ㅎ
b	ㅂ	ㅂ	ㅂ
p	ㅍ	ㅍ	ㅍ
s	ㅅ	ㅅ	ㅅ
š	ڜ	ڜ	ڜ
t	ㅌ (a, i, o)	ㅌ	ㅌ
	ㅌ (e, u, ü)	ㅌ	ㅌ
d	ڌ (a, i, o)	ڌ	ڌ
	ڌ (e, u)	ڌ	ڌ

特殊字

	獨立	語頭	語中	語尾
k'	ㅡ	ㅓ	ㅓ	ㅓ
g'	ㅡ	ㅓ	ㅓ	ㅓ
h'	ㅡ	ㅓ	ㅓ	ㅓ
ts'	ㅡ	ㅓ	ㅓ	ㅓ
ts'y	ㅡ	ㅓ	ㅓ	ㅓ
dz (dzy)	ㅡ	ㅓ	ㅓ	ㅓ
z	ㅡ	ㅓ	ㅓ	ㅓ
sy	ㅡ	ㅓ	ㅓ	ㅓ
c'	ㅡ	ㅓ	ㅓ	ㅓ
j	ㅡ	ㅓ	ㅓ	ㅓ

圖版一 碑 筆 上 榆

and a certain number of the most
and - some (sections).

Comparing these with their position in the first - in
which the sections are divided, so that a section
can be right - an analogous situation (with the exception)
exists here - one side may contain many and
others none. But this is often not the case, and in
such a case the right position is not always the same.

圖版二 大將軍伯費揚古奏章

臣等見聞
各處情形
均甚明白
惟恐有誤
特此奏聞
皇上聖鑒
臣等謹言
各處情形
均甚明白
惟恐有誤
特此奏聞
皇上聖鑒
臣等謹言

奏聞

ବୁଦ୍ଧ କୁ ପାତାମଣି ଏଥିରେ ଆଶୀର୍ବାଦ ଦିଲ୍ଲି - ହାତରେ ଦିଲ୍ଲି -

ବୁଦ୍ଧ ପାତାମଣି - ପାତାମଣି

ପାତାମଣି କୁ ପାତାମଣି ପାତାମଣି

ବୁଦ୍ଧ କୁ ପାତାମଣି ପାତାମଣି -

ପାତାମଣି କୁ ପାତାମଣି -

ପାତାମଣି କୁ ପାତାମଣି ପାତାମଣି - କୁ ପାତାମଣି

ପାତାମଣି କୁ ପାତାମଣି ପାତାମଣି - କୁ ପାତାମଣି

ପାତାମଣି - କୁ ପାତାମଣି - କୁ ପାତାମଣି - କୁ ପାତାମଣି

ପାତାମଣି - କୁ ପାତାମଣି - କୁ ପାତାମଣି - କୁ ପାତାମଣି -

କୁ ପାତାମଣି - କୁ ପାତାମଣି - କୁ ପାତାମଣି - କୁ ପାତାମଣି -

କୁ ପାତାମଣି - କୁ ପାତାମଣି - କୁ ପାତାମଣି -

କୁ ପାତାମଣି - କୁ ପାତାମଣି - କୁ ପାତାମଣି -

କାଳ ରୁଦ୍ଧ ହେଲା । ଏହି ପ୍ରତିକିରଣ କାମ କରିବାକୁ
ଯାଏ କି ଆଜିର କିମ୍ବା କିମ୍ବା କାମ କରିବାକୁ ଶିଖିବାକୁ

ଅଛି ।

ଆଜି କାମିନି କରିବା ପାଇଁ କାମ କରିବା ଶିଖିବା
କାମ କରିବା ଶିଖିବା । କିମ୍ବା ଆଜିର କାମିନି କରିବାକୁ
କାମ କରିବା କାମିନି କରିବା । କିମ୍ବା କାମିନି କରିବା ।
କାମିନି କରିବା । କାମିନି କରିବା । କାମିନି କରିବା ।
କାମିନି କରିବା । କାମିନି କରିବା । କାମିନି କରିବା ।
କାମିନି କରିବା । କାମିନି କରିବା । କାମିନି କରିବା ।
କାମିନି କରିବା । କାମିନି କରିବା ।

ମୁଣ୍ଡିଲାଙ୍କ ପାଦରୀ ହେତୁ ଏହାରେ କିମ୍ବା
କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା
କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା

ପାଦମୁଖ କରିବାକୁ ପାଦମୁଖ କରିବାକୁ

ପାଦମୁଖ କରିବାକୁ

ପାଦମୁଖ କରିବାକୁ ପାଦମୁଖ କରିବାକୁ

ପାଦମୁଖ କରି ଗଲିବାକୁ ପାଦମୁଖ

କରିବାକୁ ପାଦମୁଖ କରି ଗଲିବାକୁ

ପାଦମୁଖ କରିବାକୁ ପାଦମୁଖ କରିବାକୁ

ପାଦମୁଖ କରିବାକୁ

清代準噶爾史料
初編

elhe taifin i gūsin ilaci aniya, niowanggiyan indahūn, jakūn
康熙的三十第三年甲戌八月十五於庚戌日已時於
dele, tataha gung de tehede. aliha bithei da isangga i
上住的宮於坐了時大學士伊桑阿的
wesimbuhengge, neneme galdañ bošoktu be jase jecen
所奏者先噶爾丹博碩克圖把邊境
necinjimbi, jai buraki toron be sabumbi seme boolame jaka,
來犯再塵飛塵把看見云報將纔
dergici uthai ere baita tašan seme hese wasimbuba bihe, te i
由上即此事虛云旨降了來着今的
boolaha bithe be tuwaci, gemu ejen i hese acanahabi, dele
報的文把看時皆主的旨相合上
hendume, dalai baturu ning hiya i hanci alašan alin de
曰達賴巴圖魯寧夏的附近阿喇善山於
tehebi, hamī ba giya ioi guwan furdan i tule bi, galdañ
住了哈密地嘉峪關的外在噶爾丹
hobdo de tehebi, tsewang rabtan, boro tala de tehebi,
壑薄多於住了策妄喇布坦博羅塔拉於住了
dalai lama budala de tehebi, uheri ilan jugūn, hamī
達賴喇嘛布達拉於住了共三路哈密
deri yabumbihe de ninggun nadan inenggi muke akū,
由行走來著於六七日水無
dulimbai jugūn be yabumbihe de
中央的路把行走來著於

康熙三十三年甲戌八月十五日庚戌，巳時，上御行宮。大學士伊桑阿奏曰：前者適報噶爾丹博碩克圖來侵邊界，又云望見塵起。是時，皇上即傳諭此事非真。今觀報文，皆與皇上諭旨相符。上曰：達賴巴圖魯在寧夏附近阿喇善山駐牧，哈密在嘉峪關外，噶爾丹在壑薄多駐牧，策妄喇布坦在博羅塔拉駐牧，達賴喇嘛在布達拉駐牧。共有三路，若由哈密一路行走，凡六、七日無水，由中路行走，

